

Koncz Zsuzsa felvételei

Iglódi István és Szilágyi Tibor nagyszerűen tudnak esendők lenni, amikor bölcs öregségük kerül a középpontba, de az előadás nagy részében *csak* esendők. Szilágyi Tibor Clive-ja kajánul, kárörvendve szemléli otromba hisztérikává züllött feleségét. Lágýabb karakter nyársatnyelt fiánál, olykor elegáns, olykor bohóckodó.

Hámori Ildikó (Kitty) és Kovács Patrícia

Érthető, hogy a kényszerű együttéléstől megsavanyodott Kitty és Lord Porteous komikus páros, de szerepük nem értelmezhető kizárólag az öregedést elfogadni képtelen, illetve bosszankodva elfogadó ripackodásból. Iglódi István nemhogy morcos vénember, de rendkívül nyűgös aggastyán. Hámori Ildikó pedig pont olyan, mint amilyennek volt férje látni szeretné: ízléstelen, harsány perszóna – érdekesebb lenne, ha olyan *is* lenne, amilyennek Elisabeth szeretné látni. Csak a második felvonásban rémlik fel a szánalmas némbor mögött az élettapasztalatokban gazdag, bölcs, szeretni képes asszony, aki a fiatalasszonyban sorsának megisméltódását látja, s így együtt sír és örül vele.

Elisabeth végül a saját és Lady Kitty szívére hallgatva megszökik. A mi életünkéből pedig kellemesen eltelt egy habkönnyű este.

WILLIAM SOMERSET MAUGHAM:
SZERELMI KÖRUTAZÁS
(A Thália Színház és
a Soproni Petőfi Színház bemutatója)

Fodította: Prekop Gabriella. **Díszlet:** Székely László.
Jelmez: Csengey Emőke. **Zenei szerkesztő:** Herczeg László. **Asszisztens:** Simon Andrea. **Rendező:** Meczner János.

Szereplők: Szilágyi Tibor, Hámori Ildikó, Iglódi István, Ozsgyáni Mihály, Kovács Patrícia, Varga Gábor, Tándor Lajos.

Szántó Judit

Egy drámatípus becsülete

JEAN ANOUILH: BECKET, VAGY ISTEN BECSÜLETE

Mivel szorongva nézek elébe az arisztotelészi dráma fenyegető devalválódásának, különösen drukkolok, ha XIX. századi vagy kora XX. századi színdarabokat újítanak fel: képesek lesznek-e helytállni önmagukért és irányzatukért. A jól megcsinált, valamint az újromantikus dráma nem épp szívügyeim; igazából azért szorítok, hogy például Wedekind és Schnitzler, továbbá hazai rokonaik, Szép Ernő, Szomory, Füst Milán állják a kortársi megméretetést. De azért örültem, amikor egy vérbeli avantgárd rendező tett próbát

egy par excellence jól megcsinált darabbal, Scribe *Adrienne Lecouvreur*jével, hogy kiderítse, ami feldobva fehér, nem válhat-e a színpadra visszaesve sárgává. És mert a scribe-i drámatípusnak a XX. században Jean Anouilh volt a reprezentatív, „megszüntetve megőrző” képviselője, az ő utókora is fontos nekem.

Az 1959-ben keletkezett *Becket, vagy Isten becsülete* a pálya valószínűleg legkiemelkedőbb terméke, mindenestre továbbra is vonzza a színre vivőket. Nálunk meg éppen a legendák körébe költözött, hála a József

Attila Színház hajdani magyarországi bemutatójában kikelt két zseniális alakításnak: az élete talán legjobbját nyújtó Koncz Gábor II. Henrikjének és Darvas Iván tüneményes, emblematikus Becketjének. Ebből egyszermind fölsejlik: a drámát – és ma egyre inkább – akkor érdemes elővenni, ha a társulaton belül két velük összemérhető színész nagyság kiált a két szerep után. Esetleg ha a rendező akár tartalmi, akár formai tekintetben valami nagy dobásra készül. Igaz, az anyagon nagyon szépen végigvonuló, markánsan és szo-

tó utáni héten is iskolás segédhadakkal feltöltött publikum amúgy sem lenne érzékeny rájuk. (Szétvihogják viszont a decensen adagolt meztelenkedést.)

Mindamellet az elemzés van annyira precíz, hogy két jelentős színész élettel tölthetné meg, és legalább két parádés alakítás emlékét adná útravalóul a nézőnek. Őze Áron, Mihályi Győző – két hasznos, szorgalmas, rutinos vagy immár rutinossá vált színész – nemigen alkalmas lándzsarázónak. Kettőjük közül Őze Áron, kamaszos vihogásával, hisztis szertelenkedésével, időnként felszikkázó uralkodói allűrjeivel, legalább a figura körvonalaival hozza, ha nem is jelentékenyen; a szerephez túltettesedett, groteszk rigolettói hajlongásokat-süندörgéseket produkáló Mihályi Győzőnek viszont egyszerűen nincs beketi szellemi-filozófiai hátországa, és átszellemítettség híján utalni sem képes a vértanú canterburyi éresek történelmi századokon átsugárzó emblematikus-metaforikus jelentőségére. (E gesztus hiánya szegényíti el végképp a produkciót.) Igaz, az egész előadásnak Szakács Györgyi lelkiismeretes jelmezei ellenére sincs történetisége, inkább önkényes és fiktív kosztümös anekdotának hat, amely anekdotához képest erősen elnyújtott.

BALRA: Gregor Bernadett (A fiatal királyné) és Őze Áron (Henrik király)

LENT: Mihályi Győző (Becket Tamás) és Őze Áron

fisztikáltan kimunkált hatalomkonceptió, a maga összes mesterkedésével, számításával, elvtelenségével és haszonlesésével, amilyen (örökké) aktuális, olyan evidens is; inkább csak örömteli aha-élmény kelthető vele. De azért a rendező kellő fantáziával és koncentrációval magának is, a nézőknek is élvezetet szerezhet a *Becket* ihletett színre állításával. Ma is. (Még ma is?)

Nos, a Magyar Színház előadása vízzel főz, mint a közmondásos szegény ember. Csiszár Imre a vele történt szégyenletes leszámolás óta csak időnként villantja meg egykor borotvaéles tehetségét; ezúttal is passzív maradt, és beérte a játékmesteri szerepkör szolid abszolválásával. Átfogó, a dráma minden porcikáját átfűtő látomás, személyes művészi mondanivaló híján a jelenetek leszakadnak a fiktív egésztől, önállósulnak, és mind unalmasabbá válnak, ami persze a társulat egészszürke epizodistagárdájának is betudható. (Mint már annyiszor, most is MGP hajdani gyilkos aforizmája jut eszembe az akkori Nemzeti lerázhatatlan X–Y–Z – három létező vezetéknevű színésztől. Persze az érintett nevek számát tucatnyira is növelhetnénk.) Ez a formátlan massa még az Anouilh-ra (és a klasszikus fordítóra, Szenczei Lászlóra) oly jellemző briliáns, pengeéles poénokat is elnyeli; igaz, a már most, a bemuta-

Schiller, Kata felvételei

Bár nem szívesen foglalkoznék a többnyire arctalan epizodistákkal, szereposztási tévedésként kell említenem Becket Tamás Sancho Panzájának szerepében Rancsó Dezső A kis barátját; ez a testes, vidám, problémátlan férfiú legföljebb Mihályi Győző Becketjében idézheti fel a maga ifjonti, forrófejű, aszketikus, anarchista énjének hasonmását.

Székely László praktikus-jelentéktelen, túl sok szöveget igénylő színpadi elemei közül kitűnik a pápa-jelenet szellemes megoldása; ez a súlyosan-játékosan intellektuális dialógus, Fillár Istvánnak (A pápa) és Pathó Istvánnak (A bíboros) köszönhetően, színészi-leg is kontúros.

Királynak és szentnek La Ferté-Bernard síkságán lezajló keserű, költőiséget sem nélkülöző búcsúja pedig ma is a XX. századi dráma egyik leghatásosabb nagyjelenete, amelyben a két színész úgyszintén képességei legjavát nyújtja. Ez is megerősít bizodalunkban, hogy látunk még ennél jobb *Becket*eket is, bár hogy meddig, nem tudható.

JEAN ANOUILH: BECKET,
VAGY ISTEN BECSÜLETE
(Pesti Magyar Színház)

Fordította: Szenczei László. **Díszlet:** Székely László.

Jelmez: Szakács Györgyi. **Dramaturg:** Márai Enikő.

Zenei összeállítás: Herceg László. **Rendezőasszisztens:** Trimmel Ákos. **Rendező:** Csiszár Imre.

Szereplők: Óze Áron, Mihályi Győző, Csurka László, Sípos Imre, Szélyes Imre, Fülöp Zsigmond, Rancsó Dezső, Fillár István, Pathó István, Csernus Mariann, Gregor Bernadett, Ruttkay Laura, Bede Fazekas Szabolcs, Botár Endre, Mihály Pál, Szűcs Sándor, Szatmári Attila, Gyürki István, Varga Norbert a. n., Horváth Zoltán a. n., Aradi Imre a. n.

Papp Tímea

Északi fényben, szárnyaszegetten

HENRIK IBSEN: A VADKACSA

A *vadkacsa* műfaji megjelölése tragikomédia, sok előadás azonban gyakran a szerzői szándéknak csupán az első felét teljesíti, megspékeli viszont a karakterek és sorsok feletti sajnálkozással, esetleg némi unalmas melankóliával. A békéscsabai Jókai Színházban Ibsen színművét norvég rendező – mert *cipőt a cipőboltból*, áll a műsorfüzetbeli indoklásban – állította színpadra. Az autentikus értelmezést ez annyiban segíti, hogy a Gregers nevet s-sel ejtik, a Hjalmar elején pedig alig hallható a h. Bár Anne Helgesen p.h.d. (sic!) megvilágításában a viszonyok bölcsész módra pontosan vannak elemezve, a színpadi helyzetek dinamikája azonban néhány buta effekt, illetve neki csupán részben felróható (operett)karakterszerűség miatt a dráma ellenében dolgozik.

Pedig rátaláltak a tökéletes, üde tisztaságú Hedvigre. A tizennégy éves lányt általában egyetemisták, frissen végzett színésznők játsszák. Kesjár Katinka éppen anynyi idős, amennyinek a drámaíró megírta. A koravén kamaszok bájos gyerekiségével és mindent értő ko-

molyságával játszik – vagy ki tudja, talán nem is játszik. Természetes tudatossággal viselkedik a színpadon. Mozdulatai átgondoltak, mégsem hatnak megcsinálnak vagy hamisnak, amit és ahogyan mond, teljesen őszintén hangzik. Nem lehet nem figyelni rá akkor sem, ha csak a színpad mélyén, egy ablakon keresztül látjuk piros kalapjában álldogálni. Az ő Hedvige a romlottság fogalmát már tudja értelmezni, tragédiája viszont mások hazugságából következik. Hiába áldozza fel magát, halála nem oldhatja meg az együttérzésre, sőt szánalomra sem méltó felnőtt problémáit. Zavaró viszont, hogy látjuk öngyilkossága előtti zavartalan téblábolását a padláson, valamint a ravasz meghúzását. Igaz, háttal ül a nézőtérnek, és a dörrenés sem hallatszik, de az illúziórombolás miatt nem tetőzik a tragikus feszültség. Ugyanez mondható a naiv, szájbarágós, az előadás stílusegységébe nem illeszkedő (báb)galambbröptetésről, továbbá a többi állat elbábozásáról, különös tekintettel a lenyúzott nyuszifröccsöntött formában történő meg-/felmutatására.